

Georg Wilhelm Fridrich Hegel

Nauka Logike

Uvod opšti pojam logike

Ni jedna druga nauka, osim logike, ne oseća toliku potrebu da bez predhodnih refleksija, započne od same stvari. Druge nauke se međusobno razlikuju prema predmetima i metodama, tako da im ni sadržina nikada nije neki apsolutni početak. Kod logike, ne mogu se perpostaviti ni jedna forma refleksije ili neko pravilo ili zakon, jer oni su jedan deo same njene sadržine i tek se unutar nje zasnivaju. U tu sadržinu ne spada samo odredba naučne metode, već i pojam nauke uopšte. U njoj se suštinski raspravlja o njenom predmetu, tj. o mišljenju -pojmovnom mišljenju.

To ne znači da logika apstrahuje od svake sadržine uopšte i da se bavi samo formom saznanja - pošto njen predmet treba da sačinjava mišljenje i pravila mišljenja, to ona u njima treba neposredno da ima svoju vlastitu sadržinu - materija logičkog saznanja je mišljenje.

Dosadašnji pojam logike počivao je na odvajanju sadržine saznanja i forme:

- prvo, pretpostavlja se da materijal saznanja postoji po sebi i za sebe izvan mišljenja, i da mišljenje tek pridolazi uz ovu materiju kao neka spoljašnja forma, zadobijajući tek u njoj određenu sadržinu;
- drugo, pretostavlja se da je objekat za sebe nešto gotovo i dovršeno, radi čije stvarnosti mišljenje nije potrebno... Mišljenje bi trebalo samo da se podudara sa tim predmetom, da se saobrazi svojoj materiji;
- treće, razlikovanjem materije i forme dve sfere su odvojene jedna od druge, tako da predmet uvek ostaje stvar po sebi, čista onostranost.

Ovaj opis uzajamnog odnosa subjekta i objekta je nešto što karakteriše običnu, pojavnu svest. Ipak, i filozofijom je ovladao razum koji reflektira, on se u odnosu prema umu ponaša kao običan ljudki razum.

Njegovo je shvatanje da istina počiva na čulnoj realnosti, i da su misli misli samo u tom smislu što im tek čulno opažanje daje sadržinu i realitet. Um, po ovom shvatanju, proizvodi samo maštarije. Ovakvim odricanjem uma od samog sebe znanje je svedeno na mnjenje.

Uvid o nužnom sukobu odredaba razuma sa samim sobom (*ex*: so je bela, so je slana...) izlazi se izvan konkretne neposrednosti, ona se određuje i rastavlja... ali isto tako, mora se izaći izvan ovih razdvojenih odredaba i dovesti ih u vezu (so je *takođe* bela, so je *takođe* slana). To povezivanje refleksije pripada po sebi umu - uzdizanje iznad onih odredaba koje dospeva do uviđanja njihovog sukobljavanja je negativan korak prema istinskom pojmu uma.

Ako to uviđanje nije sprovedeno do kraja, zapada se u pogrešno mišljenje da um zapada u protivrečnost sa samim sobom, a pritom se ne uviđa da protivrečnost predstavlja uzdizanje uma iznad ograničenja razuma i njihovo ukidanje.

Logika nema sadržine ovne vrste koja u običnoj svesti važi kao realitet i kao istinska stvar, ali ona stoga nije formalna i nije lišena sadržinske istine. Besadržajnost logičnih formi je jedino u načinu na koji se one razmatraju i obrađuju. Primećuje se kao da nedostaje neki sadržaj, a to što nedostaje je čvrsta osnova i konkretizacija apstraktnih odredaba. Sam logički um je ona supstancijalnost i realnost koja u sebi sadrži zajedno sve apstraktne odredbe i predstavlja njihovo pravo, apsolutno-konkretno jedinstvo.

U fenomenologiji duha izložena je svest u napredovanju od prve neposredne suprotnosti između nje i predmeta pa sve do apsolutnog znanja. Put prolazi kroz sve forme odnosa svesti prema objektu i njen rezultat je pojam nauke. Zato ovde nije potrebno opravdavati pojam nauke - ona nalazi svoj *dokaz* jedino u *nužnosti svog poizlaženja*...

Apsolutno znanje je istina svih načina svesti jer, kako je proizašlo iz kretanja svesti, samo u apsolutnome saznanju potpuno je ukinuta razdvojenost predmeta od izvesnosti o njemu samom - istina je izjednačena sa izvesnošću a izvesnost sa istinom. Čista nauka je onda oslobođena od suprotnosti svesti - ona sadrži misao ukoliko je misao isto tako sama stvar po sebi, i samu stvar po sebi ukoliko je ona isto tako čista misao. Kao nauka, istina je čista samosvest koja se razvija i ima oblik samstva, tako da *ono što bivstvuje po sebi i za sebe jeste saznati pojam, a pojam kao takav je ono što bivstvuje po sebi i za sebe*.

Dakle, čista nauka nije nešto formalno, ona ima materiju, ali takvu materiju za koju forma nije nešto spoljašnje, pošto je materija čista misao, apsolutna forma. Tako, logiku treba shvatiti kao sistem čistog uma, carstvo čiste misli. *To carstvo je istina, kakva je ona sama po sebi i za sebe bez omota*.

Da bi mrtvi kostur logike dobio unutrašnju vrednost i sadržinu, metoda logike mora da bude ona kojom je ona jedino sposobna da bude čista nauka. Njeno trenutno stanje je takvo da joj metoda liči na metodu iskustvenih nauka - metoda definisanja i klasifikovanja svog predmeta. Prava metoda kakvu logika zaslužuje, pokazana je na primeru svesti u «Fenomenologiji duha». Tu su dati oblici svesti od kojih se svaki u svome realizovanju u isto vreme ukida, imajući za svoj rezultat svoju vlastitu negaciju, da bi time prešao u jedan viši oblik. Dakle, ono što se traži je saznanje logičkog stava da je *ono negativno isto tako pozitivno* tj. da se ono protivrečno ne pretvara u nulu, u apstraktno ništa, već prelazi u negaciju svoje posebne sadržine... Negacija je negacija *određene* stvari, ona je isto tako *određena* negacija, ona ima neku *sadržinu*. Ta određena negacija je jedan novi pojam, viši i bogatiji od pojma koji mu prethodi - To je put na kome sistem pojmova mora da se izgrađuje i da se završi u nezadrživom čistom toku koji ne uzima ništa spolja.

O opravdanosti ove metode, o tome da je ona jedina istnita metoda, svedoči to što ona nije ništa različito od svog predmeta i sadržine; jer ono što taj predmet pokreće napred je sadržina u sebi, *dijalektika koju on u samom sebi ima*.

Opšta podela logike

Podela logike može biti samo privremena, jer ovde podela mora stajati u vezi sa pojmom tj. nalaziti se u njemu samom. Pojam je kao takav određen, a njegova određenost je razvijena - to je sud, ali ne kao sud o nekom predmetu uzetom spolja, već suđenje kao određivanje pojma samog po sebi (ex: pravouglast, oštrouglast, ravnostrani... sve su to odredbe trougla... u filozofskom razmatranju podele mora se pokazati da se poreklo tih odredaba nalazi u samom pojmu a ne u empiričkom opažaju)

Logika je nauka o čistom mišljenju koja ima za princip čisto znanje. To znanje nije apstraktno, već konkretno živo jedinstvo, usled toga što se u njemu prevaziđena suprotnost svesti između subjektivnog za sebe bivstvujućeg i nečeg drugog - objektivnog kao bivstvujućeg. Biće se zna kao čisti pojam sam po sebi i čisti pojam kao istinsko biće.

Celi pojam treba posmatrati jednom kao pojam koji bivstvuje, a drug put kao pojam... Pa bi logiku trebalo deliti pre svega na logiku pojma ko bića i logiku pojma kao pojam - na objektivnu i na subjektivnu logiku.

Odredbe pojma moraju stajati u odnosu jedne prema drugima – odatle proizlazi oblast posredovanja. To je u čenje o suštini koje stoji između učenja o biću i učenja o pojmu.

Objektivna logika stupa na mesto nekadašnje metafizike tj. neposreno na mesto onog njenog dela - ontologije, koja je trebala da ispituje prirodu bića (Ens) uopšte. Ens obuhvata i biće i suštinu, a objektivna logika obuhvata i ostalu metafiziku ukoliko ona teži da pomoću čistih misaonih formi shvati posebne supstrate. Logika razmatra te forme nezavisno od onih supstrata, od subjekta *predstavljanja*, a njihovu prirodu i vrednost po sebi i za sebe same.

Subjektivna logika je logika pojma – suštine koja je ukinula svoj odnos prema biću ili njegovom prividu i koja u svojoj odredbi više nije spoljašnja.

Dakle, logika se razdvaja na objektivnu i subjektivnu logiku, ali određeni je ona ima ova tri dela:

- I Logiku bića
- II Logiku suštine i
- III Logiku pojma.

prva knjiga

UČENJE O BIĆU

Tek u novije vreme nastala je svest o tome da je nalaženje početka u filozofiji zaista poteškoća. Počinjanje kao takvo je ono čime treba započeti.

Logika je čista nauka, čisto znanje u celokupnom obimu njegovog razvoja, i da bi početak ostao imanentan nauci o njemu, ne treba raditi ništa drugo već samo posmatrati, odstranjujući sve refleksije i sva mnjenja. U čistom znanju je ukinut svaki odnos sa nečim drugim i sa posredovanjem... to je jednostavna neposrednost. Ta jednostavna neposrednost je u svom pravom izrazu *čisto biće* – ono ne treba da znači ništa drugo do biće uopšte, bez bilo koje dalje odredbe i ispunjenja.

Početak mora biti apsolutan, apstraktan, on ne sme pretpostavljati ništa, ničim biti posredovan niti u nečemu imati svoj osnov. On ne može imati neku odredbu naspram nečeg drugog, kao ni u samom sebi; ne sme imati nikakvu sadržinu, jer svaka sadržina predstavljala bi

razlikovanje, odnos različitog i posredovanje. Kao kod Spinoze: *Omnis determinatio est negatio...* Dakle, početak je čisto biće.

Nauka predstavlja jedno kruženje u samom sebi, gde ono prvo postaje takođe i ono poslednje, a ono poslednje ono prvo. Ono prvo je neki osnov, a ono poslednje je nešto izvedeno; pošavši od onog prvog, pravilnim zaključivanjem se dolazi do onog poslednjeg kao do osnove – taj osnov je rezultat. Napredovanje od onoga što čini početak treba posmatrati kao njegovo dalje određivanje – to nije samo izvođenje i prevazilaženje – početak filozofije je osnova koja se nalazi i održava u svim narednim razvićima, ono što ostaje potpuno imanenentno u svojim daljim odredbama.

Blagodareći ovom napredovanju početak gubi svoju jednostranost, neposrednost i apstraktnost, i postaje nešto posredovano gde se linija naučnog napredovanja pretvara u kružnicu.

Time što jeste početak, za početak se ne može izvesti neka bliža odredba ili neka pozitivna sadržina. Iz čistog znanja se dobija samo negativna odredba, da početak treba da je apstraktni početak. Jedino što imamo je *pretpostavka* neke *predstave* o početku. U toj predstavi, ne postoji još ništa a nešto treba da postane. Početak onda nije čisto ništa već *ništa od koga treba da proizađe nešto*. Biće je sadržano takođe u početku. Početak sadrži oboje – i biće i ništa. On je jedinstvo bića i ničega – nebiće koje u isto vreme jeste biće, i biće koje u isto vreme jeste nebiće.

U početku, biće i nebiće postoje kao **različiti**, jer početak kao nebiće stoji u vezi sa bićem kao nečim drugim; ono što počinje još ne postoji, ono se tek primiće biću. Dakle, početak sadrži biće kao takvo koje ukida nebiće kao nešto od njega suprotno.

Ali, dalje, ono što počinje već postoji a isto tako još ne postoji – suprotstavljeni i različiti, biće i nebiće, nalaze se u početku u neposrednom sjedinjenju; ili, početak je njihovo **nerazlikovano jedinstvo!**

Prvi odsek

određenost (kvalitet)

Biće je ono neposredno koje je neodređeno, ono je zato biće bez kvaliteta. Ali, po sebi njemu pripada karakter neodređenosti samo u suprotnosti prema onome što je određeno ili kvalitativno. Tako će se pokazati da prvo biće jeste po sebi određeno, zatim da ono prelazi u

postojanje (tubiće) i da jeste postojanje, i na trećem mestu, pošto se postojanje kao konačno biće prevazilazi prelazeći u beskonačni onos bića prema samom sebi, to ono prelazi u biće za sebe.

A. Biće

Biće kao čisto biće je jednako jedino samom sebi, ali takođe nije nejednako u odnosu na drugo. Ono je čista neodređenost i praznina. Ono je zapravo ništa, ni više nimanje nego ništa.

B. Ništa

Ništa je čisto ništa, prosta jednakost sa samim sobom, savršena praznina bez odredbe i sadržaja, nerazličitost u samom sebi. Ništa je ista odredba ili bezodredbenost, a time je isto što i čisto biće.

C. Bivanje

1. Jedinstvo bića i ničega

Čisto biće i čisto ništa jesu isto. Nije ni biće ni ništa već je biće prešlo u ništa i ništa u biće. Istina nije ni njihova nerazičnost, već to da oni nisu isto, da su apsolutno različiti ali isto tako neodvojeni i neodvojivi tako da svaki neposredno iščezava u svojoj suprotnosti. Njihova istina je kretanje neposrednog iščezavanja jednog u drugome – bivanje – kretanje u kome se oboje razlikuju ali jednom razlikom koja se isto tako neposredno prevazišla.

Ništa se obično suprotstavlja nečemu, ali nešto je već jedno određeno bivstvujuće koje se razlikuje u odnosu na nešto drugo (određeno je), tako da bi ništa koje bi se suprotstavljalo nečemu bilo i samo određeno ništa a nikako čisto i savršeno prazno ništa.

Istina je da su biće i ništa nerazdvojivi, i nigde se ne može dati neki primer u kome bi se pokazalo da su biće i ništa odvojeni jedno od drugog.

* Zdrav razum upada u mnoge pometnje po pitanju ovoga a jedan od razloga tih pometnji je i to što svest uz jedan takav apstraktan logički stav o jedinstvu bića i ničega, uvek donosi sa sobom predstave o nekom konkretnom nečemu, zaboravljajući da nije reč o nekoj određenosti već jedino o čistim apstrakcijama. Ovde nije reč o određenom biću, određeno biće je takvo koje se odnosi prema drugom biću; ono je sadržina koja stoji u odnosu nužnosti sa drugom sadržinom, sa celim svetom.

Isti argument je i Kant izveo u svom čuvenom opovrgavanju dokaza božanske egzistencije. Čitav argument se svodi na to da biće nije neka sadržajna odredba.

* Još jedan razlog koji doprinosi nerazumevanju stava o nerazdvojenosti bića i ničega je i stav kome je izražen: Biće i ništa jesu jedno i isto. Otuda izgleda da je smisao u tome da se opovrgava razlika, a ta razlika se u isto vreme u stavu neposredno javlja... Ako se taj stav bliže razmotri vidi se da se na njemu samom dešava ono što treba da sačinjava njegovu sadržinu – bivanje. Taj stav sadrži u sebi taj rezultat i on je sam po sebi taj rezultat... Nedostatak na koji se ovde može skrenuti pažnja je to da rezultat nije izražen u stavu, ali stav u formi suda nije podesan da izražava spekulativne istine. Sud je identičan odnos između subjekta i predikata (ex: Sokrat je čovek) Ako je sadržina spekulativna onda i ono *neidentično* subjekta i predikata jeste suštinski momenat.

Tako je celokupni istinit rezultat bivanje, koje nije samo apstraktno jedinstvo bića i ničega, već se sastoji u kretanju gde njihova razlika postoji ali se isto tako prevazilazi i ne postoji. U rezultatu se tvrdi razlika bića i ničega, ali kao razlika koja je samo zamišljena. Ta je razlika zamišljena jer se ona ne može iskazati, ne može se pokazati u čemu se razlika sastoji.

U bivanju se biće i ništa nalaze kao različiti i ono postoji samo ukoliko su oni različiti. Ono je nešto treće u odnosu na biće i ništa i samo u tom trećem oni postoje – njihovo biće u jednome.

* Često se pravi greška te se biće i ništa posmatraju kao izolovani jedno od drugoga i posmatraju se jedno izvan područja drugoga, tako da je time prelaženje negirano. To bi bila čista tautologija: pridržavanje apstraktnog jedinstva i odstranjenje svakog mnoštva i raznovrsnosti. Zadržavanje onoga bezrazličnog i neodređenog, apstrahovanje od svega različitog i određenog... Ipak, ma na koji način se ništa izgovorilo ili pokazalo, ono se uvek pokazuje u vezi s nekim bićem, upravo u nekom *postojanju*.

* Biću i ničemu se pripisuje istina svakome odvojeno jednom od drugog. Tako imamo dijalektiku koja priznaje da biće i ništa postoje odvojeno a isto tako priznaje i počinjanje i prestajanje istinitih odredbi, ali u njima faktički pretpostavlja nerazdvojivost bića i ničega – dijalektika u pravom smislu je umno kretanje gde činoci koji se priviđaju odvojeno prelaze sami od sebe jedan u drugi, blagodareći onome što jesu, i time se pretpostavka njihove odvojenosti ukida.

2. Momenti bivanja: nastajanje i nestajanje

Bivanje je neodvojenost bića i ničega: ne ono koje apstrahuje od njih već određeno jedinstvo, u kome se nalazi ne samo biće već i ništa. Ali, pošto biće i ništa postoje neodvojeno jedno od drugog, to ovo bivanje ne postoji, u ovom jedinstvu oni su kao iščezavajući, kao prevaziđeni – srozavaju se na momente još razlikovane ali i prevaziđene. Bivanje je na taj način u dvostrukoj odredbi – nastajanje i nestajanje. Oni se ne ukidaju uzajamno, ono jedno ne ukida spolja ono drugo, već se svako prevazilazi samo po sebi i u samom sebi je svoja suprotnost. (samo utoliko je nastajanje ukoliko je nestajanje, i *vice versa*)

3. Ukidanje bivanja

Bivanje se isto tako sažima u mirno jedinstvo. Iščezavanje bića i ničega je iščezavanje samog bivanja ili iščezavanje samog iščezavanja. Bivanje je nezadrživi nemir koji se srozava u miran rezultat. Bivanje protivreči sebi u samom sebi jer ono ujedinjuje ono što je sebi suprotno; takvo ujedinjenje razara sebe. Takav rezultat je iščezlost, ali ne kao **ništa**, već kao *jedinstvo bića i ničega* koje se pretvorilo u mirnu jednostavnost. Mirna jednostavnost je **biće**, ali ni ono nije više za sebe već kao odredba celine: «Bivanje kao prelaženje u jedinstvo bića i ničega, koje jeste kao bivstvujuće ili koje ima oblik jednog neposrednog jedinstva tih momenata, jeste postojanje.

PREVAZILAŽENJE i ono što je prevaziđeno jeste jedan od najvažnijih pojmova filozofije – ono što se prevazilazi ne pretvara se time u ništa. Ništa je ono što je neposredno, a ono što je prevaziđeno je nešto posredovano. To je rezultat koji je potekao od nekog bića i stoga još ima na sebi onu određenost iz koje proizlazi. Ono prevaziđeno je u isto vreme i nešto sačuvano. Nešto je samo utoliko prevaziđeno ukoliko je stupilo u jedinstvo sa svojom suprotnošću – ono se kao nešto reflektovano može označiti kao momenat.

A. Postojanje

Postojanje je određeno biće, njegova određenost je bivstvujuća određenost, kvalitet. Blagodareći svome kvalitetu nešto se nalazi nasuprot nečem drugom, promenljivo je i konačno, negativno je određeno ne samo nasuprot nečeg drugog već i u sebi. Ta njegova negacija je ono što je beskonačno. Apstraktna suprotnost u kojoj se te odredbe pokazuju razrešava se u beskonačnosti bez suprotnosti – u biću za sebe.

a) Postojanje uopšte

Postojanje je jednostavna jednost bića i ničega. Ono ima formu nečega što je neposredno. To nije prosto biće, već je postojanje – etimološki shvaćeno, to je biće na izvesnom mestu. To je biće sa nekim nebićem. Nebiće je primljeno u biće tako da je biće određeno na neki način. Ta celina kao određenost bića je ukinuta i negativno određena, ali ona je to za nas u našoj refleksiji, a još nije postavljena sama po sebi..

b) Kvalitet

Koliko je postojanje bivstvujuće toliko je ono i nebiće, ono je određeno. Istinito koje sada leži u osnovi je jedinstvo nebića sa bićem. Određenost izolovana za sebe kao bivstvujuća određenost jeste kvalitet. U realitetu kao kvalitetu, sa akcentom da bude bivstvujući, sakriveno je i to da on sadrži određenost, dakle i negaciju – omnis determinatio est negatio – negacija uzeta kao čist nedostatak bila bi ono što je ništa, ali ona je jedno postojanje, neki kvalitet samo određen nekim nebićem.

Realitet prestaje biti realitet ukoliko se liši svoje određenosti. Time bi se sveo na čisto apstraktno biće. Realitet uzet u njegovoj određenosti suštinski sadrži momenat onog negativnog i tako skup svih realiteta pretvara u skup svih negacija - u apsolutnu silu u kojoj je apsorbovano sve što je određeno!

Samo negacija kao takva jeste besformna apstrakcija – za spekulativnu filozofiju negacija ili ništa, ono poslednje:

«Kvalitet je pre svega osobina tek u tome smislu ako se u nekom spoljašnjem odnosu pokazuje kao imanentna odredba. Pod osobinama, na primer biljaka, podrazumevaju se one odredbe koje su nečemu svojstvene ne samo uopšte, već ukoliko se ono pomoću njih održav u odnosu prema drugima na jedan osobeni način, koji ne pošta na volju tuđim uticajima koji su na nj izvršeni, već pribavlja važnost svojim vlastitim odredbama u drugome – mada to drugo ne odaljuje od sebe»
Kvaliranje je kretanje nekog kvaliteta u sebi samom ukoliko se on u svojoj negativnoj prirodi odvaja od drugog i utvrđuje, ukoliko je nemir u samom sebi, prema kome se on proizvodi i održava samo u borbi.

c) Nešto

Na postojanju je njegova određenost razlikovana kao kvalitet, na kvalitetu kao postojećem je razlika realiteta i negacije. Razlike su ipak ništavne i prevaziđene jer sam realitete sadrži u sebi negaciju, on jeste postojanje, a ne neodređeno apstraktno biće. Isto tako, i negacija je postojanje – ona nije ono apstraktno ništa. Na taj način kvalitet nije odvojen od postojanja. Ono što je činjeničko, što postoji, jeste postojanje uopšte, razlika na njemu i prevazilaženje te razlike – postojanje koje je blagodareći prevazilaženju razlike opet jednako sa

samim sobom. Ta prevaziđenost razlike je vlastita određenost postojanjač tako je ono biće u sebi; postojanje jeste postojeće – nešto. Nešto je bivstvjuće kao negacija negacije tj. kao ponovno uspostavljanje prostog odnosa prema samom sebi, to je isto tako posredovanje sebe samim sobom – jednostavna identičnost.

B. Konačnost

Nešto i drugo su najpre ravnodušni jedno prema dugome; zatim odredba nečega prelazi u svojstvo koje sačinjava granicu nečega; granica je imanentna odredba nečega, pa prema tome to nešto jeste konačno.

a) Nešto i drugo

I nešto i drugo su na prvom mestu oboje postojeće ili nešto. Na drugom mestu, svako od njih jeste isto tako drugo. Drugobivstvo se pokazuje kao odredba koja je tuđa jednom određenom postojanju – svako postojanje se određuje kao neko drugo postojanje tako da ne ostaje ni jedno postojanje koje bi bilo određeno samo kao jedno postojanje tj. koje ne bi bilo izvan nekog postojanja – koje i samo ne bi bilo drugo.

Oboje su definisani ne samo kao nešto već i kao drugo, dakle, oni su isto. Međutim, kako je ono što je drugo prvobitno postavljeno, takvo je ono za sebe doduše u odnosu prema nečemu, ali i za sebe izvan njega. Drugo za sebe jeste drugo u samom sebi, drugo sama sebe i tako drugo drugoga – ono je u sebi apsolutno nejednako, negira se, *menja se*. Ali, ono isto tako ostaje identično sa sobom, jer ono u šta se ono promenilo jeste ono drugo... Na taj način je ono postavljeno kao ono što je u sebe reflektovano s prevazilaženjem drugobivstva, kao o no nešto koje je identično sa sobom.

Postojanje *kao takvo* je ono neposredno i ono bez odnosa, ono je u odredbi bića. Postojanje *kao biće koje sadrži u sebi nebiće* je određeno u sebi negirano i u negaciji održano – biće za drugo. Ono se održava u svome nepostojanju i jeste biće, ali opet – ne biće uopšte, već kao jednakost nasuprot ovoj svojoj nejednakosti – biće po sebi!

Nešto se raspada u momente: biće po sebi i biće za drugo. Momenti su odnosi koji ostaju u svome jedinstvu. Svaki sadrži u sebi u isto vreme i svoj momenat koji se od njega razlikuje. Ovo njihovo jedinstvo je nemirno.

Oba momenta su odredbe onoga što je isto tj. nečega. Nešto je po sebi ukoliko se ono izašavši iz bića za drugo, vratilo u sebe.... *ono pozitivno i ono što je negativno, uzrok i posledica, ma koliko da se shvataju takođe kao izolovano bivstvjuće odredbe, one u isto vreme nemaju jedna bez druge nikakvog smisla, u njima samima postoji njihovo priviđanje (prosijavanje) jednih u drugima...* To je razlika koja pripada samo dijalektičkom razvoju.

Biće za drugo je reflektovano u sebe i postaje opet prosta postojeća određenost, neki kvalitet tj. odredba.

b) Odredba, svojstvo i granica

Odredba je afirmativna određenost, kao biće po sebi sa kojim nešto ostaje u skladu u svome postojanju, nasuprot svome zaplitanju sa drugim koje bi ga odredilo. Odredba sadrži da da ono što nešto jeste po sebi to je ono takođe u sebi.

Ispunjenje bića po sebi određenošću razlikuje se od one određenosti koja predstavlja samo bivstvovanje za drugo – to spoljašnje postojanje nečega je takođe njegovo postojanje, ali ne pripada njegovom biću po sebe. Ta određenost je svojstvo!

Odredba i svojstvo se razlikuju jedno od drugog – nešto je shodno svojoj odredbi ravnodušno prema svome svojstvu. Ono što nešto ima *u sebi* je sredina ovog zaključka koja ih povezuje. Jednostavna sredina je određenost kao takva – njenom identitetu pripadaju odredba i svojstvo. Određenost je kao negacija ne samo identična sa bićem u sebi onih nešta, već ih takođe i odvaja jedne od drugih. Svako negira ono drugo uspostavlja granicu.

Nešto je neposredno postojanje koje se odnosi na sebe i poseduje granicu prema drugome: granica koju poseduje nešto prema drugome je takođe granica drugoga kao nečega – njegova granica kojom ono drži ono prvo nešto udaljeno od sebe kao svoje drugo... Tako, granica nije samo nebiće drugoga već i jednog i drugog nečega, tj. ona je nebiće nečega uopšte.

Ipak, nešto suštinski postoji samo na osnovu svoje granice – nešto jeste na osnovu nje to što jeste i u njoj ima svoj kvalitet. Granica je posredovanje na osnovu kojeg nešto i drugo postoje i ne postoje. Nešto sa svojom imenentnom granicom postavljeno kao protivrečnost sama sebe koja ga izgoni i tera izvan njega, jeste ono što je konačno.

c) Konačnost

Kada kažemo da je nešto konačno to ne znači samo da stvar ima neku određenost, kvalitet, već i to da njihovu prirodu i njihovo biće sačinjava nebiće. Konačne stvari se prema samima sebi odnose kao negativne. One postoje, ali istina njihovog bića je njihov kraj: *“biće konačnih stvari kao takvo jeste da imaju klicu nestajanja kao svoje biće u sebi; čas njihovog rođenja jeste čas njihove smrti.”*

α . Neposrednost konačnosti

Konačnost se shvata kao po sebi fiksirana negacija i kao nešto odsečeno od svog afirmativnog. Određene konačnih stvari je njihov kraj, i razum uporno ostaje u žalosti zbog ove konačnosti.

U ovom mišljenju se tvrdi da je ono konačno nesaglašljivo i nespojivo sa beskonačnim, da mu je apsolutno suprotno.

β. Ograničenost i trebanje

Ono što sačinjava biće bivstvovanja po sebi sačinjava i njegovo nebiće... bivstvovanje po sebi nečega spušta se do *trebanja* - kao trebanje ono je uzvišeno iznad svoje ograničenosti, i obrnuto ono kao trebanje ima svoju ograničenost.

Ti možeš jer treba! U trebanju počinje nadmašivanje konačnosti, beskonačnost. (ovde se kod Hegela javlja aristotelovsko shvatanje potencija i energije)

γ. Prelaz konačnog u beskonačno

Ograničenost je određena kao negativno trebanja a trebanje kao negativno ograničenosti. Na taj način je konačno svoja protivrčnost u sebi i ono se prevazilazi, nestaje - tako, konačno u svome nestajanju nije nestalo, ono se samo pretvorilo u neko drugo konačno, koje isto tako predstavlja nestajanje kao prelaženje u drugo konačno i to se tako nastavlja u *beskonačnost*.

C. Beskonačnost

a) Beskonačno uopšte

Beskonačno je negacija negacije, ono što je afirmativno, biće koje se iz ograničenosti ponovo uspostavilo. Priroda je konačnog da sebe nadmašuje, negira svoju negaciju i postaje beskonačno. Po tome, ono se konačno ne stoji iznad konačnog tako da su beskonačno i konačno jedno izvan drugog. Ono što je konačno po svojoj prirodi je takvo da da samo postaje beskonačno. Beskonačnost je njegova afirmativna odredba, ono što ono zaista jeste po sebi.

b) Uzajamno određivanje konačnog i beskonačnog

Beskonačno i konačno nisu samo u ovim kategorijama odnosa, one su obe određene da budu jedna nasuprot drugoj kao samo drugo.

Rđava beskonačnost je ona razumska predstava beskonačnosti prema kojoj, kada se razum uzdigne iz konačnog sveta i podigne do beskonačnoga onda se ono javlja kao neka onostranost, izvan i odvojeno od konačnog... oni se stavljaju na različita mesta.

Ipak, beskonačno i konačno su svojom granicom suštinski povezani. Postoji njihovo uzajamno određivanje. Njihovo uzajamno određivanje

koje negira samo sebe i svoju negaciju pokazuje se kao progres u beskonačnost.

c) Afirmativna beskonačnost

Beskonačno u ovom smislu je drugačije od onog smisla po kome je konačno od njega odvojeno i postavljeno na drugu stranu - oni se moraju razlikovati ali svako od njih predstavlja u sebi jedinstvo obojih. Njihovo jedinstvo nije neko spoljašnje vezivanje, već je svako u sebi to jedinstvo, konačnost postoji samo kao nadmašivanje sebe, u njoj se sadrži beskonačnost. *"Beskonačno ne prevazilazi konačno kao neka sila koja postoji izvan njega, već je njegova beskonačnost to da samo sebe prevazilazi."*

Samo je rđavo beskonačno ono koje se shvata kao neka onostranost. Beskonačno kao vraćenost u sebe, kao svoj odnos prema samom sebi, je biće ali određeno biće - ono je postojanje - postoji tu, prezentno, prisutno.

Slika regresus ad infinitum je prava linija ali ona je kao takva povijena unazad u sebe, njena slika postaje krug - linija koja je sustigla sebe, koja je zatvorena i potpuno prisutna, bez polazišta i bez kraja.

Prava beskonačnost kao postojanje je realnost u višem smislu nego ona ranije jednostavno određena.

* Stav da konačno jeste ideelno sačinjava idealizam. Idealizam se sastoji u tome da se konačno ne prizna kao istinski bivstvjuće (po toj tezi je svaka filozofija idealizam, ali je pitanje oko toga koliko je dosledno taj idealizam sproveden) *

Treća glava

Biće za sebe

U biću za sebe kvalitativno biće je završeno, ono je beskonačno biće. Biće za sebe je na prvom mestu ono što neposredno bivstvuje za sebe, jedno. Na drugom mestu jedno prelazi u mnoštvo jednih - repulzija: a to se drugobivstvo jednog prevazilazi u njegovom idealitetu - atrakcija. Na trećem mestu, uzajamnim određivanjem repulzije i atrakcije one zapadaju u ravnotežu, i kvalitet koji je u biću za sebe dostigao vrhunac, prelazi u kvantitet.

A. Biće za sebe kao takvo

Biće za sebe je polemično – negativno odnošenje prema drugome koje ograničava i blagodareći toj negaciji drugoga ono je reflektovanost u sebe.

a) Postojanje i biće za sebe

Biće za sebe je beskonačnost koja se srozala u prosto biće. Ono je postojanje ukoliko se negativna priroda beskonačnosti nalazi u njemu u formi neposrednosti bića. Postojanje je u isto vreme momenat samog bića za sebe; jer biće za sebe sadrži i ono biće koje ima negaciju – u biću za sebe prisutan je momenat postojanja kao bivstvovanje-za-nešto-što-je-jedno.

b) Biće-za-jedno

Postoji nerazlikovanost dveju strana u biću-za-jedno: jedno biće za drugo koje je takođe samo biće-za-jedno. Biti-za-sebe i biti-za jedno nisu različita značenja idealiteta već njegovi bini, neodvojivi momenti.

c) Jedno

Momenti bića za sebe se srozavaju na bezrazličnost koja je neposrednost zasnovana na negiranju koje je ostavljeno kao njena odredba. Biće za sebe je na taj način onošto bivstvuje za sebe i potpuno apstraktna granica samog sebe – jedno!

B. Jedno i mnogo

Jedno je prosti odnos bića za sebe prema sebi samom, odnos u kojem se njegovi momenti podudaraju u sebi usled čega biće za sebe ima formu neposrednosti, pa su njegovi momenti sada *postojeći*.

Jedno, kao odnos *negativnoga* prema sebi jeste određivanje, a kao odnos *prema sebi* ono je beskonačno samoodređivanje. Zbog sadašnje neposrednosti ove razlike nisu više postavljene samo kao momenti jednog i istog samoodređivanja već su u isto vreme postavljene i kao *bivstvjuće*. Idealitet bića za sebe kao totalitet preobražava se u realitet – najtvrđi i najapstraktniji – jedno!!! Jedno je apsolutno ujedinjenje odnosa prema drugome i odnosa prema sebi.

a) Jedno u samom sebi

Jedno uopšte jeste u samom sebi, to nije neko posojanje ili neka određenost kao odnos prema drugome – ono je negiralo taj krug kategorija, ono nije nikakvo predrukojačavanje – ono je nepromenljivo. To je postavljeno biće u sebi. U jednostavnoj neposrednosti iščezlo je posredovanje postojanja i samog idealiteta, sa njima sva različitost i

raznolikost – u jednome se ne nalazi ništa. Ovo ništa u jednome je nešto prazno. Prazno je kvalitet jednoga u njegovoj neposrednosti.

b) Jedno i prazno

Prazno je apstraktni odnos negacije prema samoj sebi, ali prazno kao ništa se razlikuje od proste neposrednosti a takođe i od afirmativnog bića jednoga – oni stoje u nekom odnosu – u odnosu samog jednog – njihova razlika je postavljena!

Time što se biće za sebe određuje kao jedno i prazno, ono je opet zadobilo neko *postojanje*.

c) Mnoga jedna

REPULZIJA

Jedno i prazno su odnos negacije prema negaciji – odnos drugoga prema svom drugom – jedno je negacija u odredbi bića a prazno je negacija u odredbi nebića.

Jedno se tako odnosi negativno prema nečemu drugom – to drugo prema čemu se biće za sebe odnosi ostaje određeno kao neko postojanje i neko drugo – suptinski odnos prema samom sebi – ne neka neodređena negacija, kao prazno, već isto tako jedno. Ono jedno je postojanje mnogo jednih!

Negativan odnos jednog prema sebi jeste repulzija. Repulzija je postavljanje mnogih jednih pomoću samog jednog – to je repulzija prema pojmu, po sebi bivstvujuća. Postoji još jedna repulzija a to je ona koja je uzajamno sprečavanje jednih koja su pretpostavljena i koja već postoje.

Jedno odboja od sama sebe jedino sebe, ono ne postaje nego već postoji; ono što se zamišlja kao repelirano isto je tako neko jedno, neko bivstvujuće – repelirati i biti repeliran pripadaju oboma na isti način i ne sačinjavaju nikakvu razliku.

C. Repulzija i atrakcija

a) Isključivanje jednog

Mnoga jedna su neka bivstvujuća, njihovo postojanje ili njihov odnos jednih prema drugima jeste ne-odnos. U toj odredbi repulzija je *isključivanje* – jedno repelira od sebe samo ona mnoga jedna koja ono nije proizvelo, nije postavilo. To repeliranje je uzajamno, svestrano, relativno, ograničeno bićem jednih.

Ali, ova bića se nalaze u granici, ona jesu u praznome tj. njihova repulzija jeste njihov zajednički odnos.

Time se biće za sebe mnogih jednih pokazuje kao njihovo samoodržanje posredovanjem njihove repulzije jednih protiv drugih, u kojoj se ona uzajamno prevazilaze postavljajući druga kao neko prosto biće za drugo. Č u isto vreme njihovo se samoodržanje sastoji u tome da repelira taj idealitet i da ona jedna postavlja tako da ne postoje zaneke drugo. To samoodržanje jednih pomoću njihovog negativnog odnosa je njihovo ukidanje.

Sama repulzija je povezivanje - negativno uzajamno odnošenje jednih predstavlja neko slivanje sa samim sobom. Taj identitet je prevazilaženje njihove različitosti i spoljašnjosti. To samopostavljanjemnogih jednih u-neko-jedno je *atrakcija*.

“Samostalnost jednoga koje bivstvuje za sebe, izvedena do krajnosti, jeste apstraktna formalna samostalnost koja razara samu sebe, najveća, najupornija zabluda koja se shvata kao najviša istina.”

b) Jedinostveno jedno atrakcije

Repulzija prelazi u atrakciju, mnoga jedna prelaze u jedinostveno jedno. I repulzija i atrakcija se od početka razlikuju - repulzija kao realitet jednih a atrakcija kao njihov postavljeni idealitet. Atrakcija se odnosi prema repulziji tako što ona ima repulziju za pretpostavku. Repulzija pribavlja materiju za apstrakciju - kada ne bi bilo jednih, onda ne bi bilo ničega što bi se moglo atrahirati.

Jedno atrahira posredstvom repulzije - ono ne proždire u sebe atrahirana jedna, ono ih ne prevazilazi apstraktno. Jedno u svojoj odredbi sadrži repulziju i zahvaljujući njoj ona u isto vreme održava jedna kao mnoga.

c) Odnos repulzije i atrakcije

Repulzija se sastoji u tome da negira uzajamni odnos mnogih; bezodredbenost je odredba repulzije, uzete apstraktno. Iako negativna, repulzija je ipak u suštini odnos: ono što isključuje još stoji u vezi sa onim što ono isključuje. Taj momenat odnosa je atrakcija. Repulzija i atrakcija su neodvojive, posredovane, postavljene jedna za drugu kao neko drugo određivanje. Isto kao što u repulziji atrakcija ima pretpostavku, i repulzija ima svoju pretpostavku u atrakciji

Time je razvijanje bića za sebe završeno i postiglo je svoj rezultat - ono jedno koje se odnosi prema samom sebi kao beskonačno - u njemu je iščezla odredba da ono počinje tj. da je neposredno i isključujuće jedno, proces u kome se ono sastoji stavlja ga i održava svuda samo kao nešto prevaziđeno. To prevazilaženjeje relativno prevazilaženje. To je prevazilaženje relativno jer je odnos sa nekim drugim postojećim i samim tim je neka repulzija i atrakcija - prelazi se u beskonačni odnos posredovanja pomoću negacije spoljašnjih odnosa nečega neosrednog i

postojećeg – slivanje sa sobom u prostu neposrednost. Ovo biće prema odredbi koju je sada dobilo jeste KVANTITET – zbog neposrednosti jedinstva u kome je iščezla razlika, razlika kao drugobivstvo pada izvan ovog jedinstva. Ono kvalitativno se uzdiže do pravog jedinstva, tj. jedinstva koje nije više neposredno već je postavljeno saglasno sa sobom.

Drugi odsek

Velicina (Kvantitet)

Kvalitet je prva, neposredna određenost, kvantitet je određenost koja je za biće postala ravnodušna – granica koja isto tako nije granica – biće za sebe koje je identično sa bićem za drugo – repulzija mnogih jednih koja je njihov identitet.

Razlikuje se čisti kvantitet od određenog kvantiteta ili kvantuma.

Čisti kvantitet je biće za sebe koje se vratilo u sebe – koje na sebi nema nikakve određenosti – čvrsto beskonačno jedinstvo koje se kontinuiruira u sebe.

Drugo – čisti kvantitet prelazi u određenost koja kao takva nije određenost već je samo spoljašnja – čisti kvantitet postaje kvantum (koji kao drugobivstvo drugobivstva zapada u beskonačni progres)

Progres je zaustavljen time što kvantum u kvalitativnoj formi prelazi u kvantitativni odnos...

Mera – ravnodušna kvanta odnose se jedna prema drugima – ona svoj odnos prema samima sebi imaju u takvom biću van sebe – odnos je formalno jedinstvo kvantiteta i kvaliteta... dijalektika tog odnosa je njihov prelaz u njihovo apsolutno jedinstvo tj. MERU!

Veličina – pod izrazom veličina podrazumeva se kvantum – granica nečega kao njegov kvalitet je u suštini njegova određenost. Ako pod granicom razumemo kvantitativnu granicu, onda govorimo o veličinama (primer promene jedne livade u šumu i primer intenziviranja i slabljenja neke boje)

Kvantitet –

Jedno, jedinstvo... određeno je unutrašnjom repulzijom, kao jedinstvo izvansebnosti ono je jedinstvo sa samim sobom – atrakcija postoji kao momenat kontinuiteta u kvantitetu. U kontinuitetu, mnoga su jedno što i drugo, svako je jednako sa drugim...

Veličina ima neposredno u kontinuitetu momenat diskretnosti – repulziju, kao što je ona sada momenat u kvantitetu.

U prirodi kvantiteta, da bude prosto jedinstvo diskretnosti i kontinuiteta, ima svoj osnov i antinomija beskonačne deljivosti prostora,

vremena, materije tid... Diskrtnost se mora tvrditi isto kao i iknontinuitet!

Kvantitet sadrži i kontinuitet i diskretnost. On je konkretno jedinstvo samo ako predstavlja jedinstvo različitih momenata, zato se ti momenti moraju shvatiti kao različiti, ali se ne smeju svesti ponovo na atrakciju i repulziju, već shodno svojoj istini, svaki ostaje u svome jedinstvu sa drugim ' ostaje celina.

Tako je neposredni kvantitet kontinuirana veličina - imanentna određenost kvantiteta jeste jedan - kvantitet je diskretna veličina... Diskretnost je momenat kvantiteta ali i sama predstavlja celi kvantitet...

Kvantum

To je pre sveg akvalitet sa nekom odredjenoscju tj. sa nekom granicom - on je broj

Drugo, on moze biti ekstenzivni i intenzivni

Treće, ono što je samo po sebi spolja postavljeno prelazi u kvantitativnu beskonacnost...

Granica koja se odnosi na sebe, koja obuhvata, koja isključuje dugo - kvantum koji je tim odredbama potpuno psotavljen jeste broj. Granica postoji kao mnozina i time sr razlikuje od jedinstva... Broj se zato pokazuje kao diskretna velicina lai u svojoj jedinstvenosti on poseduje i kontinuitet. Brojnost i jedinstvo su momenti broja.

' razlikovanje ekstenzivnih i intenzivnih veličina.

Intenzivne i ekstenzivne veličine su i identičneČ intenzivna veličina je na prvom mestu jednostavna određenost ukoliko je određena nasuprot drugim stepenima, ona ih isključuje iz sebe i tim isključivanjem se određuje... Ali, s druge strane, ona je određena u samoj sebi - brojnost kao svoja brojnost :)

Progres, beskonačnost... kvalitativna odredba :)

::::::::::::::::::::: Učenje o suštini :::::::::::::::::::::::

Suština proizlazi iz bića - postojanje koje se određuje nasuprot onom nesuštinskom. Ono nesuštinsko je privid - privid je vlastito postavljanje suština

PRIVID

Suština polazeći iz bića, igleda da mu stoji nasuprot – ovo neposredno biće je pre svega ono nesuštinsko. Ali, ono je i više od toga – ono je privid! Suština je onda prevaziđeno biće, negacija sfere bića uošte. Suština je time apsolutna negativnost bića.

Biće je privid. Njegovo biće se sastoji u prevaziđenosti bića. On je ono negativno postavljeno kao negativno. Privid samo u svome nepostojanju ima postojanje, on je ono nesamostalno koje postoji samo u svojoj negaciji (kao takav on je fenomen skepticizma)

Ipak, odredbe kojim se on razlikuje od suštine jesu odredbe same suštine. Ono što čini privid je neposrednost nebića a to nebiće je samo negativnost suštine u samoj sebi – biće jeste nebiće u suštini.

Privid je ono što je negativno, što ima neko biće ali u nečem drugom, u svojoj negaciji. Privid je nesamostalnost koja je sama po sebi prevaziđena i ništavna. Privid je tako ono negativno koje se vraća u sebe.

Nesuštinsko je samo privid i suština štaviše sadrži privid kao beskonačno kretanje u sebi koje određuje njenu neposrednost kao negativnost i njenu negativnost kao neposrednost, a tako je priviđanje sebe u samoj sebi. Suština u tom svom samokretanju jeste refleksija

Privid je isto što i refleksija – privid koji je ušao u sebe, koji se otuđio od svoje neposrednosti, mi zovemo refleksija. Suština je refleksija – kretanje postojanja i prelaženja koje ostaje u samom sebi (određivanje sebe u odnosu na nešto drugo, time što se to drugo negira i ponovo sr vraća u sebe ... igra ogledala)

Biti negacija jednog ničega sačinjava biće!!!

Refleksija je kretanje koje predstavlja vraćanje i tek u tom vraćanju je ono što počinje i što se vraća.... Ona je vraćanje, ali to vraćanje je tek pretpostavljanje onog azatečenog... to zatečeno biva samou onome što se ono napušta.. njegova nepsorednost je ukinuta neposrednsot... Reflektirajuće kretanje je apsolutni protivudar samom sebi.. .kretanje koje se ishodi iz sebe i spolja sebi vraća

Refleksija je priviđanje suštine u samoj sebi. Suština je pre svega jednostavan odnos prema samoj sebi, čisti identitet. Ovo je njena odredba prema kojoj je ona bezodredbenost.

Drugo, prava odredba jer azlika... delom kao ravnodušna razlika, različnost uopšte, a delom kao njena suprotstavljena razlika ' suprotnost

Teće, kao protivrečnost suprotnost se reflektuje u samu sebe i vraća u svoj osnov.

IDENTITET – jednostavna negativnost koja se odnosi na samu sebe – sama suptina – razlikovanje kjim se ništa ne razlikuje već koje se neposredno podudara u samom sebi... Identitet je razlika koja je identična sa sobom – apsolutni neidentitet... Ovde Hegel odbacuje

tradicionalno shvatanje u logici o stavu identiteta kao $A=A$ što se svodi na tautologiju - prazan identitet, nepokretnost, formalno, apstraktno, neposredno... Isina je potpuna samo sa u jedinstvu identiteta sa različnošću. Identitet je jedino sjedinjen sa različnošću... (Bog je Bog - Identično zborenje protivreči samom sebi)

Stav protivrečnosti - A ne može u isto vreme biti i ne'A

RAZLIKA

Identitet kao negacija negacije je različan od razlike i time već sadrži razliku u sebi.

Razlika je negativnost koju ima refleksija u sebi, suštinski momenat samog identiteta... Apsolutna razlika je kao prosta odredba... Jedno postojanje i neko drugo postojanje odvojeni su ipostavljeni jedno izvan drugoga, određeni jedno nasuprot drugoga - svako ima neko neposredno biće za sebe.

Ono različno od razlike je identitet - razlika je sama identitet, oboje zajedno sačinjavaju razliku. Razlika je jedinstvo sebe i identiteta i jeste sama po sebi određena razlika.

RAZLIČNOST

Identitet se sam opo sebi raspada u različnost, jer se apsolutna razlika postavlja kao svoje negativno i njegovi momenti - on sam i njegovo negativno jesu refleksije u sebi. Različnost je drugobivstvo refleksije kao takvo. Momenti razlike su identitet i razlika - različni, reflektovani u sami sebe, ne odnose se jedno na drugo... ili identitet ili razlika... Leibnitz - stav identiteta nerazličnog - Sve stvari su različne ili Ne postoje dve stvari koje su jedna sa drugom jednake. : P

Suprotnost - određena refleksija, razlika... Jedinstvo identiteta i različitosti gde su momenti u jednom identitetu različni momenti - oni su protivstavljeni... Svaki od momenata je u svojoj različitosti celina, ali on je celina ukoliko u sebi sadrži takođe svoj drugi momenat... svaki sadrži odnos prema svome nebiću

Pozitivno i negativno su samostalni - refleksija su celine u sebe, pripadaju suprotnosti ukoliko je određenost ta koja je kao celina reflektovana u sebe... Svaki je on sam i njegovo drugo. Svaki jeste odnos prema svome nebiću kao ukidanje tog drugobivstva u sebi; tako je njegovo biće samo jedan momenat u njemu. Svaki postoji ukoliko postoji njegovo biće i to u jednom identičnom odnosu. Oni nisu po sebi pozitivni ili negativni izvan odnosa prema drugome, već zato što taj odnos sačinjava njihovu odredbu i njihovo biće po sebi.

Kao celina, svako je posredovano sobom pomoću svog drugog. Ali, ono je posredovano sobom pomoću nebića svog drugog, tako je ono za sebe bivstvujuće jedinstvo te isključuje iz sebe ono drugo. Razlika je time protivrečna.

Ono što u protivnočnosti zapravo propada je postavljenost samostalnosti!!! Razrešena protivnočnost dospeva do jedinstva pozitivnog i negativnog (ex. ni vrlina nema bez poroka, ni zla bez dobra...)

Priroda refleksivnih odredaba je u tome da se njihova istina sastoji samo u njihovom odnosu jednih prema drugima, te dakle u tome što svaka sadrži u samom svom pojmu onu drugo: bez ovog saznanje ne može se u filozofiji zapravo ni jedan korak.

Sve stvari su same po sebi protivrečne.

OSNOV, podloga, razlog... Suština određuje samu sebe kao osnov... Samostalne odredbe refleksije se prevazilaze i odredba koja je propala (koja se vratila u osnov) je istinska odredba suštine.

POJAVA

Suština mora da se pojavi... biće je apsolutna apstrakcija, ali ta negativnost za nju nije nešto spoljašnje... Ono postoji kao biće koje prevazilazi sebe, pa je suština. Biće je suština, suština je biće... a biće u koje se suština pretvara je suštinsko biće tj. egzistencija... Tako se suština pojavljuje.

Egzistencija... Stvar i njene osobine, podloga i odredbe uopšte. Sve što jeste egzistira. Istina bića je u tome da bude ne neka prva neposrednost već suština koja je proizašla u neposrednost.

Propadanje posredovanja je osnov...

Egzistencija nije predikat ili odredba suštine, već je suština prešla u egzistenciju. Suština nije različita od egzistencije... Ona se onda neposredno određuje kao nešto egzistirajuće i kao stvar.

Stvar po sebi i egzistencij... Raspadanje u ravnodušne odredbe

Osobina... uzajamno delovanje...ono takođe...

Pojava se odvajala od odredaba, suprotnost stvari po sebi i njene pojave... pojava je reflektovana egzistencija i to je momenat suština u njoj... Pojava je jedinstvo privida i egzistencije jednostavni identitet sa sobom, ono što u smeni pojave ostaje jednako... zakon pojave!!!

Po svom zakonu pojava je suštinski samostalna jer ono vraćanje u sama sebe jeste vraćanje ničega kroz ništa natrag samo sebi - suštinski privid.

Nije prevaziđenost već opstojanje drugog ' to jedinstvo je zakon pojave... Pojava i zakon imaju istu sadržinu... zakon je suštinska pojava.

Sam svet koji bivstvuje po sebi i za sebe jeste jedan svet koji je razlikčit u sebi, u totalitetu raznolike sadržine: identičan sa pojavnim ili postavljenim svetom ukoliko je njegov osnov... Supotstavljanje... pojavni svet se u svetu koji bivstvuje po sebi i za sebe utoliko vratio u sama sebe ukoliko ovja jeste njegov suprotstavljani svet... Svet koji bivstvuje po sebi i za sebe je izvurnuti svet pojavnog sveta... U suprotnosti oba sveta iščezava njihova razlika... njihova sadržina dobija formu neposredne egzistencije
Zakon je suštinska relacija
Sile, uslovljavanje sila, beskonačnost sila